

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЧОРТКІВСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПІДПРИЄМНИЦТВА І БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ЧННІБ ЗУНУ

Надія КУЛЬЧИШКА

28 серпня 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ

30 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Страховання»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 07 Управління та адміністрування
спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійна програма – «Фінанси, банківська справа та страхування»

кафедра фундаментальних та спеціальних дисциплін

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екз. (сем.)
Денна	4	7	30	30	4	8	48	120	7
Заочна	4	7, 8	8	4	-	-	108	120	8

30.08.2024р.
Віктор

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 9 від 26.05.2021 р.).

Робочу програму склала к.е.н., доцент Валентина ГАЛУЩАК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін (протокол № 1 від 28.08.2024 р.)

Завідувач кафедри Людмила ДЕРМАНСЬКА

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (протокол № 1 від 30.08.2024 р.)

Керівник групи
забезпечення спеціальності Ольга КИРИЛЕНКО

Гарант ОПП Юлія БУГЕЛЬ

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СТРАХУВАННЯ»**

1. Опис дисципліни «Страховання»

Дисципліна – «Страховання»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS– 5	Галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни нормативна дисципліна циклу професійної підготовки Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 5	Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки: <i>Денна – 4</i> <i>Заочна – 4</i> Семестр: <i>Денна - 7</i> <i>Заочна – 7,8</i>
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – «Фінанси, банківська справа та страхування»	Лекції: <i>Денна –30 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна - 30 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 120	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна форма – 48 год.</i> <i>Заочна форма – 108 год.</i> Тренінг – 8 год. Індивідуальна робота : <i>Денна – 4 год.</i>
Тижневих годин – 12 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХУВАННЯ»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Страховання» є формування системи базових знань з теорії організації страхового ринку, а також з практики надання страхових послуг юридичним та фізичним особам. Вивчення цих питань забезпечує науково-теоретичну і методологічну основу для формування системи знань майбутніх спеціалістів щодо об'єктивної оцінки економічних процесів, що відбуваються у суспільстві.

2.2. Завдання вивчення дисципліни.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Страховання» є:

- з'ясування об'єктивної необхідності, сутності, функцій, принципів страхування та його ролі в економічному розвитку держави;

- характеристика організації страхового ринку та державного регулювання страхової діяльності;
- вивчення основних умов та порядку здійснення особистого страхування, страхування майна, страхування відповідальності та співстрахування і перестрахування;
- висвітлення особливостей фінансової діяльності страховиків;
- розгляд основних чинників, котрі забезпечують фінансову надійність та платоспроможність страхової компанії.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни.

Вивчення дисципліни «Страхування» базується на знаннях, здобутих у результаті вивчення таких предметів, як «Економічна теорія», «Фінанси», «Фінанси підприємств». У свою чергу, дисципліна є базовою для засвоєння таких курсів, як «Страхові послуги», «Ринок фінансових послуг», «Фінансовий ринок», «Управління фінансовими ризиками», що дає можливість закріпити здобути знання й поглибити професійну підготовку фахівців економічного профілю.

2.5. Результати навчання

В результаті засвоєння курсу студенти повинні знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПРН04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПРН05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПРН07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПРН21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

3. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХУВАННЯ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ.

ЕКОНОМІЧНА СУТЬ СТРАХУВАННЯ

Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування

Необхідність страхового захисту суб'єктів господарювання та життєдіяльності людей на випадок шкоди, зумовленої ризиковими обставинами. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Форми організації фондів страхового захисту. Самострахування: сутність, межі доцільного застосування та джерела.

Виникнення та етапи розвитку страхування. Сутність страхування та його місце в системі економічних категорій. Функції страхування. Принципи страхування. Роль страхування в економії коштів, активізації бізнесу, збільшенні обсягів інвестицій.

Література: [1; 2; 21; 22; 28-30]

Тема 2. Класифікація страхування

Поняття класифікації у страхуванні, її наукове та практичне призначення. Найістотніші класифікаційні ознаки у страхуванні.

Класифікація страхування за об'єктами: майнове, особисте та страхування відповідальності.

Класифікація страхування за родом небезпеки: страхування фінансово-кредитних, транспортних, сільськогосподарських, вогневих та інших ризиків.

Класифікація страхування за формами здійснення. Обов'язкове страхування. Добровільне страхування.

Класифікація страхування за статусом страхувальника. Страхування юридичних осіб всіх форм власності. Страхування громадян.

Класифікація страхування за спеціалізацією страховика. Ризикові види страхування. Страхування життя. *Література: [4; 21; 22; 30]*

Тема 3. Управління страховими ризиками

Поняття ризику та його основні характеристики. Місце ризику у страхуванні. Види ризиків за критеріями: наслідків, об'єкта, обсягу та причин. Природні та антропогенні ризики. Майнові та особисті ризики. Великі, середні та малі ризики. Чисті та спекулятивні ризики. Страхові та нестрахові ризики. Ознаки страхових ризиків.

Страхування як своєрідний механізм передачі ризику від одних осіб іншим за відповідну плату. Політика управління страховими ризиками. Мета і завдання управління ризиками. Ризик-менеджмент у встановленні та визначенні методів впливу на ризик.

Література: [4; 21; 15; 30]

Тема 4. Загальна характеристика страхового ринку та його інфраструктури

Страховий ринок: сутність, основні види та елементи. Класифікація страхового ринку за інституціональною, територіальною та галузевою ознаками.

Об'єктивні умови функціонування страхового ринку України. Мета розвитку страхового ринку України. Об'єкти та суб'єкти страхового ринку України. Основні етапи розвитку страхового ринку в Україні.

Страхові послуги як об'єкти взаємовідносин страховиків та страхувальників. Роль страхових посередників(страхових агентів та страхових брокерів) у здійсненні страхової діяльності. Загальні ознаки страхового продукту(послуги). Етапи процесу розробки страхових продуктів(послуг). Якісні показники страхового продукту(послуги). Канали реалізації страхових продуктів(послуг).

Сутність, завдання та елементи маркетингу в страхуванні. Процес реалізації страхових послуг. Страхові договори, порядок їх підготовки та укладання. Права та обов'язки сторін у страхуванні. Контроль за виконанням страхових договорів.

Література: [4; 12; 30; 14]

Тема 5. Страхова організація як частина економічної системи

Визначення страховиків як фінансових установ. Організаційні форми страховиків. Ознаки класифікації страховиків. Показники, за якими у вітчизняній практиці визначається рейтинг страховиків. Порядок створення страхових компаній. Етапи процесу створення страховиків. Ліцензування страхової діяльності. Вимоги до провадження страхової діяльності.

Структура страхових компаній. Філії, агентства та представництва страховика.

Органи управління страховою компанією. Ресурси страховика: фінансові, матеріальні, трудові, інформаційні. *Література: [4; 5; 6; 8; 9; 21; 22; 30]*

Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності

Необхідність, значення та мета державного регулювання страхової діяльності. Напрями державного регулювання розвитку страхового бізнесу. Прямі і непрямі методи впливу держави та її втручання у здійснення страхової діяльності та розвиток страхового ринку.

Правові основи державного регулювання страхової діяльності в Україні та шляхи їх наближення до міжнародних стандартів.

Органи нагляду за страховою діяльністю в Україні, їх права та функції. Напрямки удосконалення державної політики у галузі страхування.

Література: [3; 4; 7; 30]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ВИДИ СТРАХУВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 7. Особливості здійснення особистого страхування

Сутність та мета проведення особистого страхування. Конкретні об'єкти та ризики у особистому страхуванні. Основні підгалузі особистого страхування: страхування від нещасних випадків, страхування життя, медичне страхування. Порівняльна характеристика довгострокового (накопичувального) та ризикового особистого страхування. Форми та види проведення особистого страхування. Критерії класифікації добровільного особистого страхування.

Страхування від нещасних випадків: об'єкти та мета його проведення. Страхові випадки при страхуванні від нещасних випадків. Індивідуальні та колективні договори страхування від нещасних випадків. Добровільна та обов'язкова форма проведення страхування від нещасних випадків. Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.

Страхування життя. Основні та додаткові ризики при страхуванні життя. Особливості економічного механізму страхування життя. Загальні та спеціальні функції страхування життя. Критерії класифікації страхування життя: за способом виплати страхової суми; за способом нагромадження страхової суми; за способом здійснення страхування. Чинники, які стримують розвиток страхування життя в Україні.

Медичне страхування. Система страхової медицини. Медичне страхування. Форми здійснення медичного страхування. Суб'єкти та об'єкти медичного страхування. Принципи організації та умови проведення обов'язкового медичного страхування. Особливості здійснення добровільного медичного страхування. *Література: [4; 10; 18; 30]*

Тема 8. Особливості здійснення майнового страхування

Загальна характеристика страхування майна. Основні підгалузі страхування майна: страхування майна юридичних осіб; страхування майна фізичних осіб; страхування фінансово-кредитних ризиків. Обов'язкова та добровільна форма проведення страхування майна. Об'єкти, предмети, ризики у страхуванні майна. Системи відповідальності у страхуванні майна. Організаційний та економічний механізм у страхуванні майна.

Страхування транспортних засобів та вантажів.

Страхування майна будівельних підприємств (технічних ризиків).

Страхування майна сільськогосподарських підприємств.

Страхування фінансових та кредитних ризиків.

Страховання майна громадян: будівель і споруд, домашніх тварин, домашнього та іншого майна. *Література: [4; 19; 30]*

Тема 9. Страховання відповідальності

Організаційна схема та економічний механізм страховання відповідальності. Об'єкти та ризики при здійсненні страховання відповідальності. Основні підгалузі у страхованні відповідальності: страховання відповідальності на транспорті; страховання професійної відповідальності; страховання інших видів відповідальності. Учасники страховання відповідальності. Форми проведення страховання відповідальності.

Види обов'язкового страховання відповідальності. Обов'язкове страховання цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: суб'єкти, об'єкт, страхові тарифи, страхова сума, страхові випадки, страхові платежі, види страхових договорів, розмір франшизи, страхове відшкодування та інші особливості здійсненні даного виду страховання.

Страховання професійної відповідальності: мета, страхові ризики, спосіб надання страхового захисту. Страховання професійної відповідальності нотаріусів. Страховання професійної відповідальності митного брокера.

Обов'язкове страховання цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежо-вибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру.

Обов'язкове страховання цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї.

Обов'язкове страховання відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам.

Страховання відповідальності товаровиробників за якість продукції.

Література: [4; 12; 13; 14; 16; 17; 20; 21; 22; 28-30]

Тема 10. Співстраховання та перестраховання

Необхідність та сутність перестраховання. Суб'єкти перестраховання. Законодавчі вимоги щодо здійснення перестраховальних операцій.

Методи проведення перестраховання. Факультативне перестраховання. Облігаторне перестраховання. Порівняльний аналіз методів перестраховання.

Форми проведення перестраховальних операцій. Пропорційне перестраховання. Квотні та ексцедентні договори пропорційного перестраховання, їх характеристика, переваги та недоліки. Непропорційне перестраховання на базі договорів ексцедента збитку та ексцедента збитковості.

Співстраховання та механізм його застосування.

Література: [4; 21; 22; 30]

Тема 11. Доходи, витрати та прибуток страховика

Склад доходів страховика: доходи від страхової діяльності, доходи від інвестування тимчасово вільних коштів, інші доходи.

Доходи від страхової діяльності. Зароблені страхові премії та порядок їх визначення. Доходи від інвестування тимчасово вільних коштів та їх різновидності. Інші доходи страховиків.

Витрати страховика: їх склад та економічний зміст. Собівартість страхової послуги. Виплата страхових сум та страхового відшкодування. Витрати на утримання страхової організації.

Прибуток страховика. Визначення прибутку від страхової діяльності. Порядок розрахунку прибутку від інвестиційної діяльності.

Оподаткування прибутків страховика: отриманих від страхової діяльності при страхованні життя та при ризикових видах страховання; отриманих від інвестиційних та інших операцій. Розподіл решти прибутку після оподаткування. *Література: [4; 21; 22; 28-30].*

Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії

Економічний зміст та значення фінансової надійності страхової компанії.

Формування збалансованого страхового портфелю як основи забезпечення фінансової стійкості страхових операцій.

Платоспроможність страховика та умови її забезпечення. Власні кошти страховика. Технічні резерви та їх склад.

Показники платоспроможності. Фактичний та нормативний запас платоспроможності, порядок їх обчислення.

Література: [4; 21; 22; 30]

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Страхування»

Денна форма навчання

	Кількість годин					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Тренінг	
Змістовний модуль 1. Теоретичні та класифікація страхування. Економічна суть страхування.						
Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування	2	2	4	2	2	поточне опитування, тести
Тема 2. Класифікація страхування	2	2	4			поточне опитування, задачі
Тема 3. Управління страховими ризиками	2	2	4			опитування, тести, задачі
Тема 4. Загальна характеристика страхового ринку та його інфраструктури	2	2	4			поточне опитування, тести
Тема 5. Страхова організація як частина економічної системи	2	2	4			поточне опитування, задачі
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	2	2	4			Заліковий модуль по темах 1-6
Змістовний модуль 2. Види страхування та економічна оцінка ефективності страхової діяльності.						
Тема 7. Особливості здійснення особистого страхування	4	4	4	2	6	опитування, тести, задачі
Тема 8. Особливості здійснення майнового страхування	4	4	4			поточне опитування, тести, задачі
Тема 9. Страхування відповідальності	2	2	4			поточне тестування, задачі
Тема 10. Співстрахування та перестрахування	2	2	4			опитування, тести, задачі
Тема 11. Доходи, витрати і фінансові результати страховика	4	4	4			поточне опитування, тести, задачі

Тема 12. Фінансова надійність страховика	2	2	4			Заліковий модуль по темах 7-12
РАЗОМ	30	30	48	4	8	екзамен

Заочна форма навчання

Тема	Кількість годин			
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи
Тема 1. Сутність, принципи і роль страхування	2	2	9	Поточне опитування, тестування, розв'язування задач
Тема 2. Класифікація страхування			9	
Тема 3. Управління страховими ризиками			9	
Тема 4. Загальна характеристика страхового ринку та його інфраструктури	2		9	
Тема 5. Страхова організація як частина економічної системи			9	
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності			9	
Тема 7. Особливості здійснення особистого страхування	2	2	9	Поточне опитування, тестування, розв'язування задач
Тема 8. Особливості здійснення майнового страхування			9	
Тема 9. Страхування відповідальності			9	
Тема 10. Співстрахування та перестрахування	2		9	
Тема 11. Доходи, витрати і фінансові результати страховика			9	
Тема 12. Фінансова надійність страховика			9	
Разом	8	4	108	екзамен

5. Тематика практичних занять

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

Тема: Сутність, принципи і роль страхування

Мета полягає у здатності розкривати теоретико-методичні засади страхування та обґрунтовувати необхідність страхового захисту суб'єктів господарювання і життєдіяльності людей на випадок шкоди, зумовленої ризиковими обставинами.

Питання для обговорення:

1. Необхідність страхового захисту на випадок шкоди, зумовленої ризиковими обставинами.
2. Форми організації фондів страхового захисту.

3. Самострахування: сутність, межі доцільного застосування та джерела.
4. Сутність страхування та його місце у системі економічних категорій.
5. Функції та принципи страхування.

Дискусійне обговорення питання про роль страхування в економії коштів, активізації бізнесу, збільшенні обсягів інвестицій. Розв'язування задач

Література: [1; 2; 21; 22; 28-30]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

Тема: Класифікація страхування

Мета полягає у розумінні підходів до класифікації страхування за різними ознаками та здатності їх застосовувати на практиці.

Питання для обговорення:

1. Класифікація у страхуванні, її наукове та практичне значення.
2. Класифікація страхування за об'єктами.
3. Класифікація страхування за родом небезпеки.
4. Класифікація страхування за формами здійснення.
5. Класифікація страхування за статусом страхувальника.
6. Класифікація страхування за спеціалізацією страховика.

Дискусійне обговорення питання про розуміння підходів щодо класифікації страхування за різними ознаками та здатності їх застосовувати на практиці.

Розв'язування задач.

Література: [4; 21; 22; 30]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

Тема: Управління страховими ризиками

Мета полягає в ідентифікації сутності та основних характеристик ризику, освоєнні практичних навиків його оцінки й застосування механізму управління страховими ризиками.

Питання для обговорення:

1. Ризики: сутність та основні ознаки.
2. Класифікація ризиків за критеріями: наслідку, об'єкту, обсягу, причини.
3. Природні та антропогенні ризики.
4. Майнові та особисті ризики.
5. Великі, середні та малі ризики.
6. Чисті та спекулятивні ризики.
7. Страхові та нестрахові ризики. Ознаки страхових ризиків.
8. Політика управління страховими ризиками.
9. Мета і завдання управління страховими ризиками.

Дискусійне обговорення питання страхування як механізму передачі ризику від одних осіб іншим за відповідну плату. Розв'язування задач.

Література: [4; 21; 22; 30]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

Тема: Загальна характеристика страхового ринку та його інфраструктури

Мета полягає в розумінні теоретико-методичних засад формування й функціонування страхового ринку, а також вмінні застосовувати навички щодо порядку підготовки та укладання різних видів страхових договорів.

Питання для обговорення:

1. Страховий ринок: сутність, основні види та елементи.
2. Класифікація страхового ринку за інституціональною, територіальною та галузевою ознаками.
3. Об'єкти та суб'єкти страхового ринку України.
4. Страхові послуги як об'єкти взаємовідносин страховиків та страхувальників.
5. Етапи процесу розробки страхових продуктів (послуг).
6. Канали реалізації страхових продуктів (послуг).
7. Прямі і непрямі страхові посередники у здійсненні страхової діяльності, реалізації страхових продуктів.

8. Сутність, завдання та елементи маркетингу у страхуванні.

9. Страхові договори, порядок їх підготовки та укладання.

Дискусійне обговорення питання про роль маркетингу у страхуванні. Розв'язування задач. *Література: [4; 21; 23; 30]*

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5

Тема: Страхова організація як частина економічної системи

Мета полягає у вивченні порядку створення, функціонування та ліквідації страхових компаній, а також у набутті навиків щодо формування фінансових, матеріальних, трудових та інформаційних ресурсів страховика.

Питання для обговорення:

1. Визначення страховиків як суб'єктів господарювання та як фінансових установ.
2. Організаційні форми страховиків.
3. Порядок створення страхових компаній.
4. Ліцензування страхової діяльності.
5. Структура страхових компаній.
6. Органи управління страховими компаніями.
7. Ресурси страховиків: фінансові, матеріальні, трудові, інформаційні.

Дискусійне обговорення питань про ресурси страховиків. Розв'язування задач

Література: [4; 5; 6; 8; 9; 21; 22; 30]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

Тема: Державне регулювання страхової діяльності

Мета полягає дослідженні специфіки державного регулювання страхової діяльності та вивченні правових основ нагляду за страховою діяльністю в Україні.

Питання для обговорення:

1. Державне регулювання страхової діяльності: необхідність, значення, мета.
2. Прямі і непрямі методи впливу держави та її втручання у здійснення страхової діяльності та розвиток страхового ринку.
3. Правові основи державного регулювання страхової діяльності в Україні та шляхи їх наближення до міжнародних стандартів.
4. Органи нагляду за страховою діяльністю в Україні, їх права та функції.

Дискусійне обговорення питань про напрямки удосконалення державної політики у галузі страхування. Розв'язування задач.

Література: [3; 4; 7; 30]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7, 8

Тема: Особливості здійснення особистого страхування

Мета полягає в аналізі ризикових і нагромаджувальних видів особистого страхування, а також вивченні практики застосування принципів організації та проведення обов'язкового медичного страхування й особливостей здійснення добровільного медичного страхування.

Питання для обговорення:

1. Особисте страхування: сутність, мета проведення, об'єкти та ризики.
2. Порівняльна характеристика довгострокового (накопичувального) та ризикового особистого страхування.
3. Форми та види проведення особистого страхування.
4. Критерії класифікації добровільного особистого страхування.
5. Страхування від нещасних випадків: мета проведення; об'єкти; страхові випадки; індивідуальні та колективні договори; добровільна та обов'язкова форми проведення.
6. Обов'язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.
7. Страхування життя: основні та додаткові ризики; особливості економічного механізму; загальні та спеціальні функції; критерії класифікації.
8. Медичне страхування: форми здійснення; суб'єкти; об'єкти; принципи організації; умови проведення.

Дискусійне обговорення питань про ризикові та нагромаджувальні види особистого страхування. Розв'язування задач. *Література: [4; 10; 18; 30]*

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9, 10

Тема: Особливості здійснення майнового страхування

Мета полягає у вивченні особливостей проведення страхування майна фізичних та юридичних осіб, практики визначення страхових платежів і страхових виплат та формування страхових тарифів у страхуванні майна.

Питання для обговорення:

1. Страхування майна: загальна характеристика; підгалузі; обов'язкова та добровільна форми; об'єкти; предмети; ризики; системи відповідальності; організаційний та економічний механізм.
2. Страхування транспортних засобів та вантажів.
3. Страхування майна будівельних підприємств(технічних ризиків).
4. Страхування майна сільськогосподарських підприємств.
5. Страхування фінансових та кредитних ризиків.
6. Страхування майна громадян: будівель і споруд, домашніх тварин, домашнього та іншого майна.

Обговорення питань щодо практики визначення страхових платежів, страхових виплат та формування страхових тарифів у страхуванні майна. Розв'язування задач

Література: [4; 19; 30]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11

Тема: Страхування відповідальності

Мета полягає у розгляді організаційної схеми й економічного механізму страхування відповідальності; набутті практичних навиків щодо виявлення страхових ризиків, визначення страхових платежів, страхових виплат та страхових тарифів у розрізі різних видів страхування відповідальності.

Питання для обговорення:

1. Страхування відповідальності: організаційна схема та економічний механізм; об'єкти та ризики; основні підгалузі; учасники; форми проведення.
2. Види обов'язкового страхування відповідальності.
3. Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: суб'єкти; об'єкти; страхові тарифи; страхові суми; страхові випадки; страхові платежі; види страхових договорів; франшиза; страхове відшкодування; інші особливості у здійсненні даного виду страхування.
4. Страхування професійної відповідальності: мета; страхові ризики; спосіб надання страхового захисту.
5. Страхування професійної відповідальності нотаріусів.
6. Страхування професійної відповідальності митного брокера.
7. Обов'язкове страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежо-вибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного і санітарно-епідеміологічного характеру.
8. Обов'язкове страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї.
9. Обов'язкове страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам.
10. Страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції.

Дискусійні обговорення питань різних видів відповідальності. Розв'язування задач

Література: [4; 12; 13; 14; 16; 17; 20; 21; 22; 28-30]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12

Тема: Перестраховування та співстрахування

Мета полягає у вивченні методів та форм проведення перестраховальних операцій та з'ясуванні сутності співстрахування.

Питання для обговорення:

1. Перестраховання: необхідність та сутність; суб'єкти; законодавчі вимоги щодо здійснення.
2. Факультативне перестраховання.
3. Облігаторне перестраховання.
4. Порівняльний аналіз методів перестраховання.
5. Пропорційне перестраховання.
6. Квотні та ексцедентні договори пропорційного перестраховання: характеристика, переваги та недоліки.
7. Непропорційне перестраховання на базі договорів ексцедента збитку та ексцедента збитковості.
8. Співстраховання та механізм його застосування.
Дискусійне обговорення питань. Розв'язування задач.
Література: [4; 21; 22; 30]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13, 14

Тема: Доходи, витрати і фінансові результати страховиків

Мета полягає в дослідженні особливостей формування доходів страховика, складу та економічного змісту його витрат, методики визначення прибутку (збитку) від страхової діяльності страховика.

Питання для обговорення:

1. Джерела формування доходів страховиків від страхової діяльності.
2. Джерела формування доходів страховиків від інвестування тимчасово вільних коштів.
3. Джерела формування інших доходів страховиків.
4. Склад та економічний зміст витрат страховиків.
5. Собівартість страхової послуги.
6. Витрати на утримання страхових організацій.
7. Фінансові результати страховиків.
8. Визначення прибутку від страхової діяльності страховиків.
9. Порядок розрахунку прибутку від інвестиційної діяльності страховиків.
10. Оподаткування прибутку страховиків отриманого від страхової діяльності при страхуванні життя та при ризикових видах страхування.
11. Оподаткування прибутку страховиків отриманого від інвестиційних та інших операцій.
12. Розподіл решти прибутку страховиків після оподаткування.

Дискусійне обговорення особливостей формування доходів страховика, складу та економічного змісту його витрат. Розв'язування задач.

Література: [4; 21; 22; 28-30]

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 15

Тема: Фінансова надійність страховиків

Мета полягає в розгляді економічного змісту та значення фінансової надійності страхової компанії, а також порядку визначення показників платоспроможності страховика.

Питання для обговорення:

1. Фінансова надійність страхових компаній: економічний зміст та значення.
2. Збалансований страховий портфель як основа забезпечення фінансової стійкості страхових операцій.
3. Умови забезпечення платоспроможності страховиків.
4. Фактичний та нормативний запас платоспроможності страховиків, порядок їх розрахунку.

Дискусійне обговорення питань щодо економічного змісту та значення фінансової надійності страхової компанії. Розв'язування задач.

Література: [4; 21; 22; 30]

6. Тренінг з дисципліни «Страховання»

ТРЕНІНГ «МОДЕЛЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ»

Використання такої форми, як тренінг, дозволяє значно підвищити інтерес студентів до дисципліни «Страховання», стимулює їх до більш глибокого вивчення додаткового матеріалу на прикладі реальної практики діяльності страхових компаній. Крім того, тренінгові заняття, до якого залучають студентів усієї академічної групи, формує в них навички самостійної роботи, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; вміння працювати у команді, здійснювати ефективні комунікації та виконувати функціональні обов'язки в групі під час підготовки і захисту завдання; визначати та пропонувати обґрунтовані фінансові рішення, формує вміння публічно висловлювати свою думку.

Організація проведення тренінгу

Загальний час підготовки до тренінгу – один місяць. Упродовж нього студенти розробляють сценарій, вивчають основні проблеми, стратегії й тактику поведінки кожного з учасників групи, готують доповіді. Кожній групі для презентування надають до 15 хвилин. У тренінгу виділяють чотири стадії: підготовку, моделювання ситуації, аналіз та оцінювання (підбиття підсумків).

Підготовка. На цій стадії студенти самостійно об'єднуються в малі групи (від 3 до 5 осіб). Викладач пропонує сценарій проведення тренінгу. У сценарії мають бути виділені ключові моменти, на які необхідно буде звернути увагу в процесі підготовки, а саме:

1. Вибір страхової компанії на основі бази даних <https://smida.gov.ua/>. Висвітлення загальних відомостей про страхову компанію та проведення якісного аналізу компанії. Оцінка конкурентної позиції страхової компанії за рядом показників, визначення рейтингової позиції страхової компанії на ринку на основі <https://forinsurer.com/ratings/nonlife>.

2. Ознайомлення з фінансовою звітністю обраної страхової компанії. Кількісний аналіз компанії (аналіз показників фінансової та страхової діяльності, аналіз платоспроможності та рівня фінансової стійкості на основі тестів раннього попередження).

3. Аналіз страхової діяльності страхової компанії. Дослідження виду страхування (згідно обраного варіанта): правила страхування, особливості укладання страхових договорів, тарифікація, тощо.

4. Розроблення ситуації страхового випадку.

5. Підготовка та оформлення роботи, доповіді на захист, презентації.

У період підготовки кожна група розподіляє між собою ролі гравців (наприклад, роль голови правління, фінансового аналітика, фахівця з продажу, страхового андерайтера тощо).

Під час проведення практичного заняття команда презентує свою страхову компанію. Інші студенти можуть брати участь в обговоренні, ставити запитання, вести дискусію.

Аналіз тренінгового заняття. Після проведення презентації всіма групами викладач разом із студентами аналізує усю діяльність, водночас розглядаючи найбільш вдалі сценарії, найцікавіші моменти процесу презентування, а також спірні питання (якщо такі були), й аналізує недоліки.

Оцінювання. Викладач до початку проведення заняття ознайомлює студентів із критеріями оцінювання кожної групи учасників, готує дані відомості за такими параметрами: повнота оригінальність викладення матеріалу, здатність обробляти, оцінювати та пояснювати інформацію (оцінювання доповіді), вичерпні відповіді на запитання, рівень розкриття всіх аспектів теми, відповідність роботи за змістом та оформленням методичним вказівкам. Максимальна кількість балів – 100. Кожний критерій оцінювання має максимально 20 балів.

1. Страхування життя.

2. Страхування від нещасних випадків.

3. Медичне страхування (страхування здоров'я на випадок хвороби).

4. Страхування майна юридичних осіб на випадок вогню, стихійного лиха й крадіжки.

5. Страхування домашнього майна громадян.
6. Страхування майна сільськогосподарських підприємств.
7. Страхування кредитних ризиків.
8. Страхування водного транспорту.
9. Страхування цивільної відповідальності власників водного транспорту (зокрема відповідальності перевізника).
10. Авіаційне страхування (каска-страхування).
11. Страхування цивільної відповідальності власників повітряного транспорту (зокрема відповідальності перевізника).
12. Страхування наземного транспорту (каска-страхування).
13. Страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (зокрема відповідальності перевізника).
14. Страхування вантажів і багажу.
15. Страхування екологічних ризиків.
16. Страхування відповідальності фізичних та юридичних осіб.

7. Самостійна робота студентів

Призначенням самостійної роботи студентів, як і інших форм роботи, що використовуються у навчальному процесі, є поглиблення теоретичних знань студентів у розрізі дисципліни «Страхування», а також закріплення студентами практичних навичок.

Самостійна робота студентів полягає у підготовці презентаційних виступів, що оцінюються за 100-бальною шкалою і визначається як сукупність питомої ваги кожної складової:

- 80% - підготовка презентації;
- 20% - захист презентації.

Контроль за самостійною роботою студентів здійснюється у вигляді обговорень, опитувань, перевірки та оцінювання рефератів та презентацій.

Перелік тем для самостійної роботи:

1. Страхове підприємництво в Україні: напрями його розвитку.
2. Правове регулювання страхової діяльності в Україні.
3. Страхове підприємництво як важливий чинник розвитку інвестиційного потенціалу країни.
4. Особливості створення та діяльності основних організаційно – правових форм страхового підприємництва в Україні.
5. Страхове підприємництво в Україні: стан, тенденції, перспективи.
6. Новітні тенденції розвитку вітчизняного страхового підприємництва.
7. Менеджмент у розвитку страхового підприємництва в Україні.
8. Принципи та форми організації світового страхового підприємництва.
9. Світові та вітчизняні тенденції у страховому підприємстві.
10. Особливості правового регулювання страхового підприємництва в Україні та країнах ЄС.
11. Напрями підвищення ефективності страхової діяльності в ринковому середовищі.
12. Роль страхового менеджменту у діяльності страховиків.
13. Організація страхового менеджменту страхових компаній в умовах економічної нестабільності.
14. Застосування методів страхового менеджменту як інструменту ефективного управління компанією.
15. Резерви поліпшення якості страхового менеджменту страховика.
16. Мета, завдання та ключові напрямки страхового менеджменту.
17. Оцінка та шляхи покращення використання ресурсного потенціалу страховика.
18. Організація управління страховою компанією.
19. Проблемні питання діяльності страховиків в умовах глобалізації.
20. Управління грошовими потоками страховика
21. Система продажів страхових продуктів як фактор управління вартістю страховика.

22. Система реалізації страхових продуктів: модифікація усталених підходів.
23. Оцінювання фінансових ризиків страхових компаній.
24. Управління ризиками, прийнятими на страхування.

8. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Страхування» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне тестування;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- екзамен;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Страхування» визначається як середньозважена величина в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10 %	10 %	10 %	10 %	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Оцінюється як середнє арифметичне з оцінок, отриманих по 6 темах	Підсумкова модульна контрольна робота по 1-6 темах Теоретичні питання (2 питання по макс 25 балів) Тестові завдання (5 тестів по 5 бали за тест) – макс. 25 балів Задача 1 – макс. 25 балів	Оцінюється як середнє арифметичне з оцінок, отриманих по 6 темах	Підсумкова модульна контрольна робота по 7-12 темах Теоретичні питання (2 питання по макс 25 балів) Тестові завдання (5 тестів по 5 бали за тест) – макс. 25 балів Задача 1 – макс. 25 балів	Тренінг – макс. 100 балів. Виконання завдань під час тренінгу – макс. 20 балів.	Сукупність питомої ваги кожної складової: -80% - підготовка презентації; -20% - захист презентації.	Тестові завдання (10 тестів по 2 бали за тест) – макс. 20 балів. Задачі (2 задачі) – по 30 балів, макс. 60 балів. Теоретичне питання – макс. 20 балів.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)

1-34	F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)
------	--

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Технічне забезпечення: мультимедійний проєктор, ноутбук, проєкційний екран.	1-12
2.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows. Стандартне програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office (Word, Excel, PowerPoint, Microsoft Visio). Телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, GoogleChrome, Viber тощо).	1-12
3.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності).	1-12
4.	Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять в режимі on-line (за необхідності).	1-12

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. Фінанси страхових організацій. Дніпро : Пороги, 2019. 198 с.
2. Березька К., Кнейслер О., Спасів Н., Кулина Г. Інформаційна технологія прогнозування фінансових результатів страхових компаній. *Ukrainian Journal of Information Technology*. 2021. Vol. 3. No 2. P. 87-93.
3. Галушак В.В., Галушак В.О. Особливості розвитку страхового маркетингу в Україні. *Вісник Одеського національного університету. Серія: економіка*. 2019. Том 24. Вип. 1. С. 104-108.
4. Галушак В.В. Перспективи розвитку екологічного страхування в Україні: *монографія/ за наук. ред. канд. екон. наук, доц. Н.С. Кульчицької*. Чортків: ТНЕУ, 2019. С. 112-123.
5. Галушак В.В. Інновації як фактор підвищення ефективності страхової діяльності. *Причорноморські економічні студії. Науковий журнал*. Випуск 46. Частина 2. 2019. С. 53-58
URL: http://bses.in.ua/journals/2019/46_2_2019.pdf
6. Галушак В.В. Особливості страхування екологічного ризику в Україні. *Науковий вісник УНУ. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. Випуск 30. 2020. С. 36-40 URL: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/30_2020ua/9.pdf
7. Галушак В.В. Основи успішної реалізації реінжинірингу страхової компанії. *Бізнес-навігатор. Науково-виробничий журнал*. Випуск 3 (59). 2020. Частина 1. Видавничий дім «Гельветика» 2020. С. 125-131. URL: http://www.business-navigator.ks.ua/journals/2020/59_2020/59_2020.pdf
8. Halushchak V.V. Ecological insurance as an economic tool for environmental safety. *Міжнародна науково-практична конференція: Менеджмент, аудит та фінанси: стан, проблеми та науково-економічний розвиток*. (м. Дніпро, 23 травня 2020 р.). Дніпро: НО «Перспектива», 2020. С.76-79. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/38991>
9. Галушак В.В. The main aspects of business process reengineering of an insurance company. *Науковий журнал «Економічні студії»*. Львів: Львівська економічна фундація. Вип. 4 (34). 2021. С.16-22. URL: <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname=27633.pdf>
10. Гузела І. Моделювання сценаріїв оподаткування результатів діяльності страховиків України. *Світ фінансів*. 2021. № 3 (68). С. 101-114. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/44427/1/%D0%93%D0%A3%D0%97%D0%95%D0%9B%D0%90.PDF>
11. Журавка О., Бухтіарова А., Пахненко О. Страхування. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.

12. Качула С., Лисяк Л., Ляшевський Я. Аналіз формування доходу і розподілу прибутку страхових компаній (АК “Страхова група “ТАС”). *Агросвіт*. 2021. № 1-2. С.12-19.
13. Кисільова І., Величко А. Оцінка фінансової надійності страхової організації. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 28. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journa/article/view/471/453>.
14. Кнейслер О. В., Шупа Л. З. Медичне страхування в Україні: реалії функціонування та перспективи розвитку : *монографія / За ред. О. В. Кнейслер*. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. 192 с.
15. Кривицька О. Р. Аналіз діяльності суб’єктів ринку страхування життя : монографія. Острого : Нац. ун-т «Остроз. акад.», 2019. 359 с.
16. Куцик П. О., Сороківський В. М., Кузьма Х. В. Статистичні підходи до оцінювання величини фінансових ресурсів страхових компаній. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2022. № 66. С. 5-9. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1072/1014>.
17. Мельник Т. А., Сибірцев В.В. Страхування: навчальний посібник. Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307с.
18. Плиса В. Й. Страхування : підручн. 2-ге вид, виправлене й доповнене. Київ: Каравела, 2019. 512 с.
19. Про страхування : Закон України від 18.11 2021 р. № 1909-IX. Верховна Рада України. Поточна редакція від 20.06.2024. Підстава-3720-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
20. Прокопчук О. Т., Цимбалюк Ю. А., Мельник К. М. Інвестиційна діяльність страхових організацій в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 16. С. 5-12.
21. Соловей А. О. Актуальне питання запровадження в Україні медичного страхування: теоретико-правовий аспект. *Наше право*. 2019. № 2. С. 39-42.
22. Сосновська О. О. Страхування. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.
23. Страхування : навч. посіб. / Т. Є. Терещенко, Л. О. Заволока, О. Б. Пономарьова; Ун-т мит. справи та фінансів. Дніпро : Ун-т мит. справи та фінансів, 2020. 220 с.
24. Татарин Н. Б., Підручняк К. П. Особливості фінансової діяльності страхових компаній в Україні. *Молодий вчений*. 2022. № 5 (105). С. 30-35. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4771>
25. Уралова Ю. П. Господарсько-правове регулювання посередницької діяльності у сфері страхування : монографія / Донец. нац. ун-т ім. В.Стуса. Вінниця : ТВОРИ, 2019. 163 с.
26. Шкурко В. Сектор перестраховання у фінансовій системі. *SCIENTIA-FRUCTUOSA*. 2022. № 3. С. 93-102. URL: <http://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/485/421>
27. Aleskerova Yu., Rachok V. Analysis of the insurance company's financial status assessment. *The scientific heritage*. 2020. № 43. С. 3-11.
28. Balasubramanian R., Libarikian A., McElhane D. (2021). Insurance 2030 – the impact of AI on the future of insurance. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/financialservices/our-insights/insurance-2030-the-impact-of-ai-on-the-future-of-insurance>.
29. Bellando J.-L. Assessing the financial health of insurance under takings to protect the insured from the risk stow high these firm sare exposed: Solvency rules. URL: <https://www.oecd.org/finance/insurance/1857594.pdf>.
30. Eling M., Lehmann M. (2018). The Impact of Digitalization on the Insurance Value Chain and the Insurability of Risks. *Geneva Pap Risk Insur Issues Pract* 43. P. 359–396.
31. Kuzieva N. R., Ashurova N. B., Ollokulova F. M. (2020). Business processes in the insurance system and their features. *International Journal of Advanced Science and Technology*. Vol 29. №7. pp. 7908-7913. URL: <https://tsue.scienceweb.uz/index.php/archive/article/view/2888/2015>